

علی پژوهشگر

نوازنده توانای

بریت

موسیقی ادامه دادم.

احمد آدم: با چه اساتیدی کار کرده اید و فکر می کنید که تأثیر کدام یک از آنها بر شما بیشتر بوده است؟

علی پژوهشگر: کارهای یک موزیسین جنبه های مختلفی پیدا می کند که یک جنبه آن نوازندگی است و البته دامنه نوازندگی موسیقی بسیار گسترده است و یک نوازنده باید خیلی چیزها را از استادانش بیاموزد که خوشبختانه در فرهنگ آموزش موسیقی ایرانی این خصوصیت وجود دارد. از اولین

یکدیگر بوده ایم و با هم در تماس هستیم و در کنسرت ها هم همیشه شما را دیده ام.

من متولد مشهد هستم. پدرم با موسیقی آشنا بود و به همین دلیل از همان سنین چهار، پنج سالگی، آموزش تنبک را به من آغاز کرد، به طوری که وقتی وارد مدرسه موسیقی شدم تنبک می زدم و حدوداً از یازده سالگی، آموزش موسیقی را با ساز بریت یا همان عود شروع کردم و سال ها شاگرد استاد منصور نریمان بودم و رشته موسیقی را نیز تا مقطع فوق لیسانس

احمد آدم: آقای پژوهشگر، بنده تاکنون این سعادت را داشته ام که شاهد هنرنمایی شما در روی صحنه باشم و از نوای ساز شما لذت ببرم و از طریق وبلاگ بریت نواز نیز با شما در ارتباط باشم. حال بسیار خرسندم که امروز در خدمتان هستم و می توانم برای خوانندگان عاشقانه با شما گفت و شنودی داشته باشم.

در آغاز بفرمایید متولد کجا هستید و چطور به دنیای موسیقی راه پیدا کردید.

علی پژوهشگر: همان طور که فرمودید، من هم بسیار خوشحالم دوستان اینترنتی

چیزهایی که نوازنده با آن برخورد می کند، یادگیری آداب و اخلاقیاتی است که توسط استادان از نسلی به نسل دیگر انتقال داده می شود. می دانید که موسیقی قدیم ما کلامی و سینه به سینه، یعنی حضوری بوده و با دم استاد و با نفس استاد عجین شده بوده و شاگرد، لحظه لحظه، به جز موسیقی نوازی، چگونه زندگی کردن را هم از استادش یاد می گرفته است. در واقع موسیقی بهانه ای بوده برای اینکه چطور فکر کنیم و چطور انسان تر باشیم. استادم در زمینه آموزش بریت، آقای منصور نریمان بوده است. اما در زمینه آهنگسازی، استادان زیادی داشته ام که از آن میان می توانم استاد فرهاد فخرالدینی، استاد شریف لطفی، استاد کامبیز روشن روان و استاد حسین علیزاده را نام ببرم، ولی قطعاً در درازای حدود بیست سال تحصیل موسیقی استادان دیگری نیز داشته ام.

احمد آدم: به غیر از تنبک و بریت، با نواختن سازهای دیگری هم آشنایی دارید؟

علی پژوهشگر: کسانی که در هنرستان موسیقی درس می خوانند معمولاً یک ساز تخصصی دارند، که ساز تخصصی من هم بریت بود. از طرفی همه باید یک ساز دوم عمومی هم داشته باشند که پیانو است. یعنی همه باید پیانو بنوازند. من هم در حد عمومی در هنرستان پیانو می نواختم و البته می توانم ساز سوم هم داشته باشم که من همان نواختن تنبک را به عنوان ساز سوم ادامه دادم.

احمد آدم: در طول این سال ها با چه گروه ها و خواننده هایی همکاری داشته اید؟

علی پژوهشگر: فعالیت های من با ارکستر موسیقی ملی ایران بوده است که در آن جا استاد شجریان و آقای علیرضا قربانی

می خوانده اند، با گروه مستان، همراه با آقای همای بوده ام و نیز با گروه نریمان، با آقای محمد معتمدی که از خواننده های جوان و خیلی خوب ایران هستند؛ البته با خیلی از دوستان هنرمند دیگر هم همکاری داشته ام که شاخص ترین آن ها همین افرادی بودند که نام بردم.

احمد آدم: از چه زمانی همکاری تان را با گروه «مستان» شروع کردید و کار با این گروه را چگونه دیدید؟

است، مثلاً مردم عاشق یک خواننده اند، حالا آن خواننده هر روزی می تواند با یک گروهی باشد، اما گروه «مستان» به نحوی کارش را طراحی کرده و اعضایش طوری در جایگاه خود قرار گرفته اند که مردم هم خواننده اش را دوست دارند و هم نوازندگان را می شناسند و از کارشان لذت می برند و روی آن حساسیت دارند و من از این بابت خیلی خوشحالم که با گروه مستان همکاری می کنم. الان چهارسال است که با یکدیگر همکاری داریم و در این چهار سال بیش

احمد آدم - علی پژوهشگر

عکس از علیرضا مرادی

از شخصیت کنسرت در سراسر دنیا برگزار کرده ایم. یک هنرمند را همین نکته راضی می کند که بتواند با دوستداران موسیقی و هنرش ارتباط بیشتری داشته باشد.

احمد آدم: به نظر شما چه ویژگی هایی باعث شده که گروه «مستان» این قدر معروف شود و در دل مردم جای بگیرد؟

علی پژوهشگر: گروه «مستان» یکی از آن گروه هایی است که خیلی خوش شانس بوده و با توجه به کار خویش مورد اقبال و توجه مردم قرار گرفته است و آنها دوستش دارند، اتفاقی که کمتر در مورد موسیقی ایرانی روی می دهد، یعنی اینکه مردم این قدر کار یک گروهی را عاشقانه پیگیری کنند. معمولاً در مورد موسیقی ایرانی این پیگیری ها فردی

احمد آدم: آموزش موسیقی علمی با آموزش سنتی موسیقی که کلامی و سینه به سینه بوده چه فرقی دارد؟ شما کدام روش را می‌پسندید؟
علی پژوهشگر: فرقش این است که وقتی موسیقی آکادمیک می‌شود سرعت و دقت کار خیلی بیشتر می‌شود. وقتی که شما می‌خواهید تجربه‌هایتان را ذره ذره به فرد دیگری انتقال دهید، اگر آن را مکتوب کرده باشید مسلماً چیزی از قلم نیفتاده،

علی پژوهشگر: یکی از شاخص‌ترین ویژگی‌هایی که من می‌توانم در مورد این گروه از آن نام ببرم، تیزهوشی «پرواز همای» است که از روز اول تفکری را که داشته دنبال کرده است و نیز انتخاب‌هایی که در زمینه شعر دارد و البته، هنرمندانی که در این گروه هستند همگی تحصیلات عالی در موسیقی دارند و خوشبختانه اینک شرایطی برایشان به وجود آمده که به همراه و در کنار همای بتوانند هنر خود را عرضه کنند. این هماهنگی و همدلی بچه‌ها در این گروه و تفکراتی هم که بر آثار این گروه حاکم است، باعث شده که ارائه کار با دل مردم همسویی داشته باشد و مردم به آن توجه کنند. در واقع خیلی وقت‌ها همای با خواندنش حرف دل مردم را می‌زند و گروه هم موسیقی اش را می‌نوازد.

علی پژوهشگر: قطعاً و حتماً مفید است و حتی در جامعه امروز اجتناب ناپذیر هم است. وقتی شما در جامعه ای مثل آمریکا زندگی می‌کنید که تنوع فرهنگی دارد و همه فرهنگ‌ها در کنار هم هستند و هر کدام از فرهنگ خود مطلبی را به بیان می‌آورند، خوب موسیقی هم یک بخش مهمی از این فرهنگ هاست. این‌ها وقتی با هم زندگی می‌کنند موسیقی شان را هم کنار هم می‌آورند که حاصل جدیدی به وجود می‌آید که خیلی وقت‌ها هم بسیار دلنشین است و البته خیلی وقت‌ها هم مثل یک تجربه گذرا می‌آید و می‌رود.

احمد آدم: شما پیش از آنکه به سفر آمریکا بیایید در پروژه «سلفونی سیرغ» شرکت داشتید که دوست عزیز و هنرمند آقای حمید متبسم آن را ساخته است، لطفاً راجع به آن برایمان بگویید.

زیرا شما نکات زائد را کنار گذاشته و مطالبی را که پیگیری کرده‌اید بطور خلاصه و هدفمند، در یک مجموعه ارائه می‌دهید. اما وقتی می‌خواهید مطلبی را با اتکا به حافظه و تجربه به دیگری انتقال دهید، زمان آموزش خیلی طولانی‌تر می‌شود، گرچه این روش محاسنی هم دارد؛ همان‌طور که عرض کردم، حس‌نش این است شما استاد را بیشتر می‌بینید و با مَنش او بیشتر آشنا می‌شوید. من خودم دوست دارم که آموزش حتماً به صورت علمی یا آکادمیک پیگیری شود، اما باید به آموزش سنتی ایران هم بها بدیم و ببینیم خوبی‌هایش چه بوده است و هر دو روش را در کنار هم قرار دهیم.

احمد آدم: به نظر شما آیا موسیقی تلفیقی، یعنی تلفیق موسیقی ایرانی با دیگر انواع موسیقی جهان مفید است و آیا می‌تواند به جهانی شدن موسیقی ایرانی کمک کند.

احمد آدم: شما در حال حاضر موسیقی سنتی ایرانی را در چه جایگاهی می‌بینید؟ منظورم از نظر پیشرفت موسیقی است.

علی پژوهشگر: اگر موسیقی را نسبت به تمام مسائل دیگر مقیاس بگیریم، می‌بینیم که در این سال‌ها موسیقی بسیار پیشرفت کرده است و ما اینک موسیقی‌دان‌های خیلی خوبی داریم، جواتانی داریم که هر کدام بسیار عالی‌ساز می‌نوازند. شاید ما در گذشته‌ها، در کل ایران، پنج نفر نوازنده تار داشتیم که می‌توانستند استادانه نوازندگی کنند، ولی حالا خیلی داریم، حالا همین استادان این قدر شاگردان خوبی تربیت کرده‌اند که وقتی ساز هر کدام را که گوش می‌دهید، لذت می‌برید. در زمینه بریت هم همین‌طور است و نوازنده‌های بسیار خوبی به روی کار آمده‌اند که مطمئناً روز به روز شاهد درخشش بیشتر این نوازندگان خواهیم بود.

علی پژوهشگر: آن پروژه حاصل چندین سال تلاش و زحمت استاد حمید متبسم بود که در قالب ارکستر سیمرغ، من هم با ایشان همکاری داشتیم و همایون شجریان عزیز در آن سمفونی آواز می خواند و محمدرضا درویشی رهبری و سرپرستی این مجموعه را به عهده داشت. بسیار کار ارزشمندی بود بخصوص از این لحاظ که همه سازها، سازهای ایرانی بود و حدود چهل نفر نوازنده و خواننده در این مجموعه قرار داشتند و نعمات آن خیلی زیبا نوشته شده بود و ارکستر هم خیلی صدای دلنشینی داشت. نکته خیلی مهم در مورد این سمفونی این بود که موسیقیدانان ایرانی برگشتی دوباره به شاهنامه خوانی داشتند. این که جدیداً موسیقیدانان در آثارشان از شاهنامه استفاده می کنند به نظر من خیلی زیباست.

احمد آدم: اجرای این سمفونی چند روز طول کشید؟

علی پژوهشگر: این برنامه سه شب در ایران اجرا شد.

احمد آدم: آیا تصمیم دارید که آن را در خارج از کشور هم اجرا کنید؟

علی پژوهشگر: بله، قرار است سمفونی سیمرغ در سراسر دنیا اجرا شود و برای سه سال آینده هم برنامه ریزی شده است که گویا اول به اروپا می رود و سپس به آمریکای شمالی و استرالیا.

احمد آدم: برت ساز قدیمی ایرانی است و شما سال هاست که این ساز را می نوازید، بفرمایید در نواختن برت چه شیوه ای دارید.
علی پژوهشگر: شیوه ای که من دارم همان شیوه ای است که آموزش دیده ام، یعنی هنوز پس از سال ها از شیوه نوازندگی استاد نریمان که شیوه ای ایرانی است،

استفاده می کنم. ولی از طرفی باید بگویم هر کس از اول می داند که پس از چندین سال بالاخره باید حرف خودش را با ساز خودش بزند. من هم دارم سعی می کنم که حرف و مطالبی را که از ذهن خودم تراوش می شود با برت اجرا کنم و خوشحالم که خیلی وقت ها هم مورد توجه علاقه مندان قرار گرفته است.

احمد آدم: هر یکی از مصاحبه ها خواندم که عود به دو شیوه ایرانی و عربی نواخته می شود. شما در این مورد چگونه فکر می کنید.

علی پژوهشگر: همان طور که در مورد موسیقی تلفیقی هم گفتم، دنیا به قدری کوچک شده و همه چیز به هم نزدیک شده که به نظر من اصلاً اشتباه هست که بگوییم موسیقی ایرانی، موسیقی عربی، موسیقی آفریقایی و... اصلاً به طور کلی موسیقی دارد یک قالب می شود و در آینده ما باید چنین فکر کنیم و چاره ای هم جز این نیست. وقتی ما فرهنگ را بررسی می کنیم، دیگر نمی توانیم در مورد یک جا بطور مطلق صحبت کنیم، آن آدم هایی که آگاه ترند به هنگام صحبت در این زمینه می گویند حوزه فرهنگی، یعنی یک بخشی که فرهنگ های مختلف در کنار هم است. در مورد موسیقی هم همین طور است و حوزه فرهنگی وجود دارد که آن حوزه را می گویند حوزه ایرانی، عربی و ترکی، که این ها همه همسایه های فرهنگی هم بوده اند که روی یکدیگر تاثیر گذاشته اند. حالا یک فرهنگی شاید تاثیرات بیشتری در یک بخش داشته است؛ موسیقی ایران، به واسطه قدمت بیشتری که ایران از نظر فرهنگی داشته، نسبت به موسیقی عرب پیشرفت هایی داشته که وقتی با فرهنگ عرب برخورد می کند و در کنار آن قرار می گیرد، تاثیر زیادی روی موسیقی عرب می گذارد. من

شخصاً در مورد موسیقی هیچ تعصبی ندارم، تعصب نسبت به اینکه از شیوه موسیقی آن ها استفاده کنم و یا موسیقی نواختن آنها را ببینم، ولی معتقدم که هر ملتی فرهنگ خودش را دارد و اول باید آن را حفظ کند و سپس با فرهنگ های دیگر به گفت و گو بپردازد.

احمد آدم: در طی این سال ها که برت در ایران فراغوش شده بود، در نزد عرب ها جایگاه ویژه ای یافت و آنها در شیوه نواختن آن بسیار پیشرفت کردند و استادان بسیاری دارند که عده ای از آنها حتی در سطح جهانی مطرح هستند مثل استاد محمد بشیر. به نظر شما چه عواملی می تواند به پیشرفت این ساز در ایران کمک کند و برت ایرانی هم بتواند در جهان مطرح شود.

علی پژوهشگر: عرض کنم هر نوازنده ای، در هر جامعه ای، تمام کوشش خود را به کار می گیرد که ساز خود را به بهترین وجه ای بنوازد، اما آن جامعه باید به نوبه خود ساختارهایی داشته باشد که بتواند این نوازنده را معرفی کند. یک نفر نمی تواند در سراسر دنیا راه بیفتد و خودش را معرفی کند و اصلاً به چه تعدادی می تواند خودش را معرفی کند؟ در میان عرب ها موسیقی رکن خیلی مهمی است و دولت هایشان نیز به آن می پردازند، یعنی به آنها کمک می کنند، آنها را به دنیا معرفی می کنند و هزینه های بسیار زیادی را هم در این راه صرف می کنند، بدیهی است که یک نوازنده ایرانی عملاً نمی تواند در کنار آنها قرار بگیرد و خودش و موسیقی اش را به دیگران معرفی کند. چنانچه واقع گراتر باشیم متوجه می شویم که ما در بخش های دیگر موسیقی کشورمان نیز نتوانسته ایم از عهده چنین کاری برائیم. واقعاً ما چند نفر در دنیا داریم که به اندازه

«راوی شان کار»، نوازنده و موسیقی دان هندی، معروف شده باشد؟ به نظر من یک نفر از عهده چنین کاری بر نمی آید بلکه یک مجموعه باید کمک کند تا چنین هدفی عملی شود.

همان طور که خودتان اشاره کردید، عملاً نواختن ساز بریت در ایران از یاد

رفته بود، اما خوشبختانه امروزه این ساز به موسیقی ایرانی بازگشته و نوازندگان بسیار خوبی هم دارد، اما اگر همه کمک کنند و همه اطلاع رسانی کنند، روزی می رسد که نوازندگان ایرانی این ساز هم به آن قله بلند برسند.

احمد آدم: شما همکاری نزدیکی با استاد نریمان، پدر هوه ایران، داشته اید. راجع به استاد و این همکاری برایمان بگویید.

علی پژوهشگر: رابطه من با استاد همیشه جدا از درس ساز و آموزش بوده و در واقع رابطه ای قلبی بوده است. او استاد بود و من یک بچه دوازده، سیزده ساله که به شاگردی او رفته بودم. ایشان همواره آن قدر پدرا نه و هوشمندانه مرا در کلاس خودشان مراقبت می کرد که نگفتمی است. همواره من احساس کرده ام که آقای نریمان مثل پدرم هستند، ایشان هم با من چنین بوده اند و هیچ وقت احساس نکرده ام که رابطه من با ایشان رابطه استاد و شاگرد است، البته چنین احساسی را خود استاد به من القا کرده اند و همواره این حس را داشته ام که اگر انتخابی در میان بوده، استاد مرا انتخاب کرده اند تا از دریای وجودشان قطره ای هم در وجود من بچکانند.

علی پژوهشگر در ارکستر سبز

بریت نواز را به راه انداخته اید که به نظر من بزرگترین خدمت به هنرجویانی است که هوست دارند با ساز بریت آشنا شوند و یا آن را بنوازند. چه هدفی از تأسیس این وبلاگ داشتید؟

علی پژوهشگر: این وبلاگ را برای این درست کردم تا کمکی باشد برای کسانی که شاید دسترسی به استادان موسیقی بریت نواز ندارند و خواستم که یک پایگاهی باشد برای

بریت نوازی و اینکه بتوانم نظرات خود را در این وبلاگ بنویسم و نیز آگاهی های لازم را در مورد کارهایی که خودم و یا دوستان دیگر در زمینه بریت انجام داده و یا انجام می دهیم، در اختیار دیگران قرار دهم.

احمد آدم: آیا شما آلبومی را که مختص بریت نوازی خودتان باشد، تولید کرده اید؟

علی پژوهشگر: بله، ولی هنوز به بازار نیامده است. این آلبوم شامل یک مجموعه چهار و دو قطعه ای بریت است، یعنی همان کتاب چهار و دو قطعه برای بریت نوشته استاد نریمان را اجرا کرده ام که به علاقه مندان به بریت نوازی کمک بسیار زیادی می کند. یک مجموعه دیگر هم در دست دارم به نام «سبز در سبز» که تک نوازی بریت است و آن هم در آینده نزدیکی به بازار عرضه خواهد شد.

احمد آدم: جناب پژوهشگر، از اینکه با توجه تنگی وقت و آماده شدن برای اجرای کنسرت با گروه مستان، وقتتان را برای انجام این گفتگو در اختیار ما گذاشتید، از شما بسیار سپاسگزارم و موفقیت بیش از پیش شما را آرزو می کنم.

علی پژوهشگر: خیلی خوشحالم که در این فرصت شما را دیدم و خیلی هم باعث افتخار من است اگر توانسته باشم خدمتی بکنم.

احمد آدم: به تلاقی شما گروهی تشکیل داده اید به نام گروه نریمان، از این گروه بگویید.

علی پژوهشگر: من و دوستانی چند به پاس زحمات سالیان سال استاد منصور نریمان، گروهی را به نام نریمان تشکیل داده ایم تا یاد و خاطره استاد نریمان در جامعه موسیقی ایرانی پایدار و جاویدان باقی بماند و فعالیت های هنری خود را به همین نام برای شنوندگان و بینندگان خود عرضه می داریم. از ابتدا دوست عزیزم پاشا هنجنی نوازنده نی و گلناز جمشیدی نوازنده سنتور با من همکاری داشته اند و البته کسان دیگری هم هستند که در پروژه های مختلف با ما همکاری می کنند، از جمله آقای ایمان مشایخی، کوروش بزرگ پور و خواننده هایی چون آقای فاضل جمشیدی و آقای محمد معتمدی.

احمد آدم: شنیدم که به تلاقی این گروه آلبومی را به بازار عرضه کرده است.

علی پژوهشگر: این آلبوم، آلبومی است به نام «دوره گرد» که به صورت DVD و CD انتشار یافته است و شامل هشت قطعه موسیقی بدون کلام می شود که بر محوریت عود و نی ساخته شده است.

احمد آدم: شما مدتی است وبلاگ